Fra Sagatiden

GÖSTA BERLINGS SAGA. Prod.: Svensk Filmindustri 1923. Instr.: Mauritz Stiller. Manus.: Mauritz Stiller og Ragnar Hyltén-Cavallius. Foto: Julius Jaenzon. Medv.: Lars Hanson, Greta Garbo, Gerda Lundeqvist, Jenny Hasselqvist, Mona Mårtenson, Hilda Forslund, Sixten Malmerfelt, Karin Svanström, Ellen Cederström, Torsten Hammarén, Svend Kornbeck, Hugo Rönnblad, Sven Scholander.

„Svensk Filmindustri" har fået den fortræffelige idé at fejre sit jubilæum ved bl. a. at udsende en smuk og fuldstændig kopi af „Gösta Berlings saga", en at selskabets og *Stillers* berømteste film, som hidtil kun har foreligget i en ukomplet udgave, en kompilation af filmens oprindelige to dele, foretaget i begyndelsen af trediverne at Stillers medforfatter til manuskriptet, *Ragnar Hyltén-Cavallius.* Denne repremiere er derfor ikke mindst af filmhistorisk interesse, omend der i den danske version er foretaget visse forkortelser.

„Gösta Berlings saga" er den svenske storhedstids svanesang, og det mærkes. Der er indrømmelser til det publikum, som den svenske filmindustri havde fanget ind, og som det krampagtigt, men forgæves forsøgte at holde på. Stiller selv må også bære en del af skylden. Han havde læst for mange feuilletoner, som *Selma Lagerlöf* diskret bemærkede. Han går ikke af vejen for de ydre sensationer eller de mest banale optrin. Men ikke alt skyldes en usikker litterær smag. Stiller var bevidst illitterær, handling og personer betød mindre for ham end den gennemarbejdede filmiske udformning. Han ønskede ikke at skabe *Film d'Art.* Han ville stå frit over for det litterære forlæg, men han forfladigede det ikke, hvilket „Gösta Berlings saga" også fører bevis for, skønt det er et ringere arbejde end „Herr Arnes penge" og „Erotikon", hans to mesterværker.

I Selma Lagerlöfs roman har han taget sit gods, hvor han finder det, betydningsfulde episoder har han strøget, og andre har han akcentueret stærkt. Den ydre handling får på den måde en vilkårlig og sine steder ligefrem uforståelig karakter, men filmens hændelser er alle holdt sammen af en indre enhed. Filmen handler om lidenskabens ret, om synd og soning og alle de betydningsfulde personer ses i deres forhold til dette. Den virkelige hovedperson er majorskan, spillet med voldsom autoritet af *Gerda Lundeqvist,* hun er den eneste, der er individualiseret en smule, en bodfærdig, men stolt kvinde, de forsumpede kavalerers ideal. I hende spejler de sig, og hende efterlever de sluttelig. Gösta Berling, der hele filmen igennem kun er set udefra som et romantisk postulat, er en blot demonstration af lidenskabernes og sansernes rasen i et menneske, og da han har levet sin byronske rus helt ud, fremstår han som det mandfolk, den sundt sensuelle italienske grevinde Dohna aner, at han kan blive. De er skabt for hinanden, og Stiller lader dem følgelig få hinanden. Det er logik og ikke alene et offer til publikumssmagen, således som det altid udlægges.

„Gösta Berlings saga" har den åndelige dimension, som de øvrige svenske storværker besad, og som måske i højere grad er deres enorme fortjeneste end de smukke landskaber. De var med til at modne filmen som menneskelig udtryksform. Hændelser og personer i denne film er ikke et mål i sig selv, men får et dybere perspektiv ved at være udsprunget af et sjæleligt indhold, der er filmens enhed, og som holder den sammen. Personerne er typer og karikaturer, undertiden for banale, men for størstepartens vedkommende givet med Stillers sans netop for typen. Således *Lars Hanson,* en romantiker for Herren, der kan blive lidt for manieret i sine vilde udbrud, og først og fremmest *Greta Garbo,* der ikke imponerer ved sit spil, men som for første gang fængsler ved sin sensuelle sjælfuldhed; her skaber Stiller filmens største myte.

Ikke mindst giver „Gösta Berlings saga" os atter lejlighed til at beundre Stillers kunst som instruktør, hans overlegenhed i de dramatiske højdepunkter og hans lyriske naturskildringer, hans sans for filmrytmen og hans og *Julius Jaenzons* intense billeder. Det er en stor instruktørs film. *Ib Monty.*

Set i Landskrona

Nemt og effektivt

TRAPEZE. Prod.: Hecht-Hill-Lancaster productions 1956. Manus.: James R. Webb. Instr.: Carol Reed. Foto: Robert Krasker. Musik: Malcolm Arnold. Dekor.: Pino Mondellini. Medv.: Burt Lancaster, Gina Lollobrigida, Tony Curtis, Katy Jurado, Thomas Gomez, Minor Watson, Gerald Landry.

„Trapeze" havde været en meget bedre film, hvis *Gina Lollobrigidas* „talent" ikke havde været begrænset til dilettantens udvendige ageren. Hendes „fatale" trapezpige er tænkt lige så fortumlende og forførende af indre som af ydre, deri ligger begrundelsen for det i øvrigt ret traditionelt tegnede drama mellem de hærdebrede og følsomme mandfolk *Burt Lancaster* og *Tony Curtis.* Men damen er mildest talt katastrofalt utilstrækkelig.

Dermed er ikke sagt, at en rigtig skuespillerinde kunde have reddet „Trapeze". Hun kunne have gjort den bedre, men ikke god nok. Den mangler nemlig bid i skildringen af trekantens reale baggrund, cirkuset, der kun er blevet til kulørt staffage. Dette er forsåvidt forbavsende, som man netop husker *Carol Reeds* bedste film, „Under de evige Stjerner", „Natten uden Naade", „Øjenvidnet" og „Den tredie Mand" for en mættet, næsten ekspressionistisk intensitet i milieuskildringen. Cirkusfilmen bekræfter blot påny efter den falske dublet „Den ukendte Mand" og det forlorne Eastend-eventyr „A Kid for Two Farthings", at Reed uden forbehold er ved at sælge sin dygtighed til den nemme underholdning. Sine effekter kan han stadig på fingrene, men de savner enhver alvorlig hensigt. De charmerer og chokerer, hvor de før fængslede og bevægede. Dygtigheden er med andre ord blevet uinteressant.

Men selvfølgelig — Ginas kostumer er små og stramme, og trapezscenerne er også gevaldigt flotte. Og tænke sig — bredbilledet har plads til trapezernes hele udsving. Er det ikke fantastisk!

Werner Pedersen.

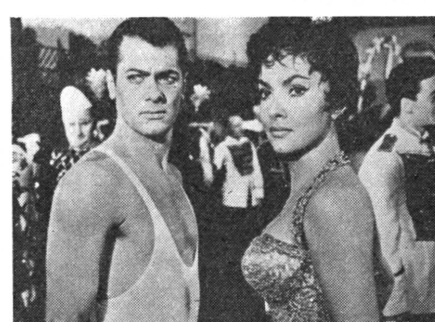

Tony Curtis og Gina Lollobrigida i Reeds „Trapeze".